

Սակայն ոմանք հարց հանդիսին
Ընդ դիմութեամբ ներհայեցին
Երեստեւել ի գլուխ Լոյսոց Ազգին
Ջոնայն Արքայաճմն օտարտախն:

8 Առ այս բերեալ փառս ասեին
Թե չե նորս պայտեալ գահին,
Չէ ի դատուց հարց նոյն ուխտին,
Եւ նուիրակ չէ լեալ քնաւին:

9 Իսկ այլք ի հարց նոյն ասեցին
Թեպէտ ընտրել զնոյն հաճէին,
Այլ նախ ազգել պարտ դատէին
Ջայն Բիւզանդիայ Պատրիարքին:

10 Եայնժամ Սարգիս մեր բազմազէտ
Զարբահամբն զալ վարդապետ
Հռեգեստանին խոհայտն գէտ
Գողթն նախ սերտ բանիւ ճարտար:

11 Այս այր, ասեր, է իրագէտ,
Ի անտեսել հարստաբնէ,
Ապա չէ պարտ բանիւ ազգէտ
Ասել չէ նա գահին ստարտ:

12 Ապալ ցուցեալ նոցուն յայն կէտ,
Նոյն Աթոռոյ ունիլն զպզկտ
Ետանալ փոյթ զք տեր եւ պէտ
Որում լիցի նա օգտակար:

13 Զի յայնժ փայրի զժամհազն անգէտ
Հասարատաւ որդւոյն անպէտ
Ջանայր սերտիւ ասեցել անհեռ
Նտարբաշէն մեծ փնտախար:

14 Նսին իրի Պարտից սուր նեն
Հուր զաթոռոյն որ եր անպէտ
Մնային արեամբ ներկել գալա գետ
Նսիւթեալ գահին ա' Ազգիս արթ չար:

15 Ետանել ապա զեր վարժապետ
Բիւզանդիոյ արթոռապետ
Այնժ ընտրութեան հաւան եւ մեռ
Ինքն յանձն Լաւ որպէս ա' արար

16 Քանդեալ նորս զոջլ անջրպետ
Որ ժողովոյն հարց զաւիթ ետ
Հիսնել ընդ իւր անշահաւետ
Ողջն այնժ հաճեալ լինէր գաղար:

17 Արդ սահմանեալ զքն հանդիսի
Օծման մեծի Պատրիարքի
Հանդիսանայր յիջման անգի
Նոյն Ցանարի ուխտին գաւար:

18 Քաղեալ հարցն անդ զկարգ Կանոնի
Չեռնադրութեան Լոյսապետի
Ղարա համբն ըստ մի Ժիսի
Օծեն իւզով յոյժ քաղցրաշար:

1 Ըստ ընտրոյն, թ ու լինել ինչ:

19 Ապա ի քսան հինգերորդի
Առաք ամուրի Նոյնմերի
Այն է ըզկին տուր մեռի
Չեռնադրութեան վեհին պայտառ:

20 Ետալ խորան Երկնածնի
Չեռնադր նորին Լոյսապետի
Եպիսկոպոս օծեալ օրհնի
Մեծ Կեարու Սարգիս կայտառ:

21 Որ կոչեցաւ իսկ Հնորհայի
Բուն բերանով նոյն նոր վեհի
Ի լուր համայն մանկանց ուխտի
Ի ժամ օծման յայն սուրբ տաճար:

22 Այս ողջ զբերեալ կայ համարձակ,
Ի վկայական կոչեալ նամակ,
Զոր Լոյսապետ ասն ի գտառակ
Վերառեալաց առ հասարակ:

23 Եւ զայս կոնգակ գեղեցկածիր
Քառակընկէք եւ մեծագիր
Պահեմ առ իւր իրք անիւ իր
Ի յիշատակ հոր իմ ընտիր:

24 Բայց արդ Սարգիս մեր Ստառֆեան
Արհի տեսալ Կապաղափեան
Ետ օրհնութեան եւ սուրբ օծման
Եկաց անդ եւս ի շօման յայն:

25 Որ նա բազմիցս ելեալ յտանան
Վտահալութեամբ իւր սեպհական
Քարդէր զքան տերութեան
Ետանալս ուխտի տեղւոյն իջման:

26 Զքին անհատից ազգանալեան
Որ կնայր անգրէն զերթ միտան,
Մեծ հաճութեամբ զմայլէր ընդ քան
Զոր Սարգիս մեր ճառէր բերան:

27 Իսկ ի միւս ամ ի գալ գարնան
Տուեալ զողջոյն հրաժարական
Վեհին ա' այլոց ընդ հանրական
Չողայց անտի յիւր թեմ հաւան:

28 Անտառտ ապա յարգունական
Հարգ Պալիս Կատանդիկեան
Ողջմի գաւարթ լինէր ժամանակ
Սարգիս փառօք իւր հովապան:

29 Որ Պատրիարք տեղւոյն Եօհան
Որ հոգեւոր հայրն էր արժան,
Եւ գառակից նորին համայն
Գրկեալ զլուս արախանան:

30 Անդ եւ Ենդղ իւր մարմնական
Հոյլէ Սիրելեաց ողջ ազգական,
Եւս եւ Եմանօք իւր ամենայն
Ընդ փառս արյ խայտառ ջնճան:

51 Կացեալ գաւուրս անդ համառօտ
Գառնայր անդրէն գէլ տա իւր հօտ,
Որ հոգեւոր կարեաց կարատ
Մընայր Հովուին յիւր բուն արօտ:

52 Ուր ժամանեալ նա անդանդալ
Հետազտեալ զխաշանց մակալ
Ձնէր բղկայս, գաւախն մատալ
Եւ գոյնարաց մարեաց կենցալ:

53 Եւ զորս գիտէր անդ բնի, կոյր, կալ
Լքեալ պատրեալ եւ անտաւալ,
Հոգեւորաւ ցանդ անյապաղ
Խնամ տարեալ տած էր յաճախ:

54 Ձայնս որք էին ոտտ անդ ծաղաղ,
Շրջեալ յաւէժ որպէս անկախ
Գաւազանաւ բանից շատ հաղ
Գարձուցանէր յիւր բուն փարախ:

55 Այնք որք էին յաճայնս պատաղ
Ի՛ր ձարակիւլ անհոգ գանդաղ
Աբուցանէր խիստ գան վաղվաղ
Ատեալ զնշուռն կեանս աղաւաղ:

56 Եւ զորս մեղքք էին շաղախ
Քաւմամբ մաքրէր զերթ սրբիչ շաղ
Ձապաշխարօղս գործէր ուրախ
Վասն անդարձից կարգայր աւանդ:

57 Իսկ որք բարւոք էին անաղ,
Աղէր զայնս իւր համմիչ աղ,
Ձուշեղ մարդէր գիծք ծիծաղ,
Ձախմարս վարժէր ձայնիւ խաղաղ:

58 Որ միանգամ շունէր սիրտ պող
Անայր նրմա ոչ կեայր նուաղ
Որ ստոտաւէր իրբու մարախ
Չառնայր զճկենաց հաց յիւր մախաղ:

59 Ահա հսկմամբ այսու սքենեալ,
Ձ՛հօտ Անտարեան ինքեան հատեալ,
Ձ՛Յայդ եւ ցերեկ անխառն Հովուեալ,
Հովուաց քաջաց նա նրմանէր:

60 Սերմին ի աւհ ոչ սերմանեալ,
Ժայռից փշոց շաւառացեալ,
Միայն յերկիր բարի ցանեալ,
Չատուծոյ բանն արդ իւնաւորէր:

61 Ի դարաստան Յեառն մշակեալ,
Յոտոց անոռի զանգատա հատեալ,
Շուրջ զանպտղովք բաշխււր բրեալ,
Ձ՛ծառ, տունն ի բնուի պողուեալ:

62 Քաջ այգեպան հանգիստացեալ,
Ձեզծիչ փղորիկ աղուէս խալեալ,
Ձայդի փրկչին ծաղկազարդեալ,
Ժիր մըշակաց համանմանէր:

43 Ձուգորդն յատիտ աւազակեալ,
Ձվէրս ի վերայ վերաց առեալ,
Ի պանդ ոկի Յեառն գալմանեալ,
Գ՛Սամարացին կերպարանէր:

44 Իւր վատ ծառայ ոչ թաքուցեալ
Ի ներքս հոգոյ զտաղանդն առեալ,
Այլ զայն երկամբք ճորայտուցեալ,
Քանդարաշահ ծառայ լինէր:

45 Անդ էր գիտել բղկեատրեանց
Փառս եւ պարծանս ընդ պարծանաց
Վասն ունելոյ հովիւ ինքեանց
Սարգիս զենտրեալն ի մէջ հովուաց:

46 Եւ զի ոչ կոյ յայտմ աշխարհի
Լաւ արարք ինչ այր զբ բարի,
Որ ի լեզուէ շարաբանի
Չար պարսաւմամբ շանարդիցի:

47 Վասն այն եւ ոչ Հօր իմ Սարգսի
Ագնիւ համբաւ գործ բարեկի
Ազատելոյ կարող լինի
Ի վատ չըթեանց շարախախ:

48 Ո՛վ ապերջան լեզուի անհամ
Որ թեպէտ ե փղորիկ անգամ,
Սակայն գործէ բազում անգամ
Ըզմծ շարիս իւր անգագամ:

49 Որ եւ է հուր զարդ շարութեան,
Եղծէ զանտառ զմարմին մարդկան,
Վառէ, կիզէ զանիւ ծննդեան,
Եւ բորբոքի անշէջ գեհեան:

50 Եւ արդ բերանք որք գովէին
Յայնվայր զՍարգիս մեր գովանին,
Ի շշնշել լեզուի շարին
Ի գառնահոս աղբիւր փոխին:

51 Որք եւ իողոյն նրմանէին
Երբայցեաց մանան, ծերին,
Որք բղկին Ո՛վաանային
Ի խալ հան զ՛գա կառաշէին:

52 Պատճառ այրս պայտն ելոյ
Չէր վատութիւն Հովուին բարոյ,
Այլ քաջութիւն նորին Աջոյ
Որ յատկէր զիսկն ի սոյոյ:

53 Քանից Սարգիս բղկեալ շուղաց
Ուղղադասան մեր սրբոյ հաց
Յընթանալոյ յետս ոչ եկաց,
Յայն սակաւ ատիւր յանգիստեալ:

54 Եւ իրաւի՛ զի՛ր էր հնար
Սարգսի մարդ որ զննէր յար
Ըզմեր նորինաց մասեան եւ ճառ
Յո՛ւր բնութեալ ի աւհ պայծառ:

55 Ձի բնթերցեալ զայնս սնդադար
Փորձեր թէ շին ձայնք աշխարհաբար
Քաղկեդոնիկն եւ տալափառ,
Ուստի շինէր նորոգից պատճառս:

56 Այլ մանուսնդ զարժանն առնէր,
Ձգան նորամուտ որ արտոց չէր,
Ոչ ընկալեալ շանի հ'ջրէր,
Ձի յախարաց յայնս մոծեալն էր:

57 Աստի, յայլոց սրբին նման
Առեալ ոմանց զստիթ խոտան,
Չամանէին զերթ աւաղտան
Ատեւ հոփուին զարարտ արժան:

58 Բայց Սարգիս մեր զօլով արթուն
Ախտած անօթ բժիշկ ներշնչեմ
Մեղով ամբար զմահու լափ թիւն,
Ձոր արեւալն էր անմասն թիւն:

59 Եւ ըստ առնն սերմանդի
Սերմնն բարի յազարակի
Տեսեալ անդէն զորովն շարի
Խշէւ փոյլի անտի զայն ոչ հաճի:

60 Այլ ըստանալ համան հնձոյն
Յօր ի ցորեանց զըսոյս թշնամոյն
Չատեալ կապեր ի խորձ համբուն
Ձոր լար գտեալ մասներ հըրոյն:

61 Չարբող զայն թիւն դեղն բուժէր,
Ուհաճեցեալք քաշեւերէր,
Չօտարկուսեալս սերտ անդ որէր,
Եւ զղջալիստ յար երանէր:

62 Աղմուկն այսուիկ մերթ հանգարտիւր,
Այլ ընդ երկար շերբեք սեւեւ
Անդորբութիւն հօտին եւ իւր,
Վասն այն սիրաւն ծմեալ նեղիւր:

63 Ձի օր քան զօր դաս ներհալաց
Աճէր յանդէտ բիրտ երկրանց
Եւ յանշուն վարդապետաց
Ի՛ ի սպառ անձանց եւ յինչանաց:

64 Որք վիճէին աղձառեւով
Չամանն իւրեանց չեմանալով
Եւ պանծային յսիրտալով
Յաղծեւ ուղղոյ անարգեւով:

65 Ո՛վ անիշխան անտէր ազգի,
Եղուի իսպառ այնքմ ցեղի,
Երբ խռովութիւն նորուն խմբի,
Ընդ անուսման համաձայնի:

66 Ափսոս քրտանց քնանց մեծի
Աքառաղանց լուսաւորչի
Եւ քաջ սուրբ հարց մերու՛մ քեռի
Հեռեւալուց նարան շաւղի՛ զո՛:

67 Բայց յոյժ աւաղ կեսարիոյ
Հովուաց քաջաց մեծ աթառոյ,
Որ ի փարսի հօտին նաննույ
Արդ նշմարե զայլ ընդ աղից:

68 Իսկ Սարգիս մեր ոչ դադարէր,
Ի ծովածափ նաւն յոր ինքն էր,
Սասեւ ալեաց որչափ հօշար էր
Թէ եւ մրրին անդադար էր:

69 Որք կոչէին զինքն անդանօր,
Օգնել իւրեանց հանապազօր,
Առ նուաճել Յունաց զլիժ զօր,
Որ մարտեր ընդ Հայս զայն օր:

ԵՐԿ ՉՈՐՈՐԴ

Որ համարած 'սկզբն թիւ միւսերեայ,
Երբեք 'սկզբն Սարգիս համարեայ,
Չաղք եւ աշխատեց 'սկզբն Երբեք
Երբեք մեր աղքի եւ զոր հաւանեայ:

1 Եւ արդ՝ աղք Երբեք՝ առջորեալ խեթ թիւն,
Կիցիւր նախանձա՛ ի գիշեր 'ւ ի ամիս,
Առ փայլելութեան՝ զոր անէն հաղիւ
Հայք յերուսաղէմ՝ երկրային շնորհիւ:

2 Ուստի նենդութեամբ՝ եւ զըրպարտ բանիւ,
Որպէս յայլ նըւազ՝ սովաւ իւր հանիւ,
Ի Սուր Երբեք զանեալ զՀայս գանիւ,
Հաճել փութային՝ զայլուրդիս սերտիւ:

3 Յերուսաղէմ Սուր՝ լուր եհառ տանիւ,
Դրեղոր Պատրիարք՝ հանգրեծ իւր Ուստի
Պաշարեալ լինէր՝ ապշալից ասիւ,
Ի անտի ի Պոլիս՝ փամաներ քանկիւ:

4 Ուր դադար կալեալ՝ հնարեք բղձար,
Կարի վաստակօք՝ մշտօք կամակար,
Ի գիշեր հանել՝ զըրպարտից քուժար,
Վաներ վատ Երբեք՝ պահանջմանց քոյժ լար:

5 Որո՛ւմ եւ աղք մեր՝ յու՛նք բարեբար,
Ընդ Պատրիարքին՝ Երբեքն ցանկար,
Դրտանիլ նըպատ՝ գործով՝ օգտակար,
Բանիւ համաձայն՝ սովաւ անհամար:

6 Յայս գործ եւ Երբեք վարդապետ նալեան,
Եւ հայր իմ Սարգիս բարուն Սասաֆեան,
Եւ այլք ի Ռաբբան՝ իւրեանց Դպրատան,
Ոչ սակաւ օգնիլ 'ւ աշխատող զբանս:

8 Անդ էր տեսնել ստանալ Երբեք պար,
Թէ ինչ ընդդէմ մեր՝ միցէր լարալարս
Երբեքն ստանալ իւրեանց՝ քաւով անդադար,
Արեւեալ պար էր անդր՝ զայնի եւ քոհարս:

9 Իսկ բազուկ Հայոց՝ Երբեք յաղծաւար,
Ոչ տիգու, սքոլ՝ որով՝ իւրեանց զարար
Այլ՝ պարզ իրաւունք եւ փաստիւ պարտարտա
Չաման հարեք՝ զձեռնէն անարգար:

- 10 Այսօրիկ հասաներ վեճն այն ի կատար,
Հայն յայլմեր Եսանաց՝ ի բուն նոցին վայր,
Անդրէն հաստատեալ հրովարտակ, յետկար,
Որով Սուրբ Եսանոր՝ առ Հայո միշտ մնայր:
- 11 Երուսաղէմի մըգնող Պատրիարք,
Գրեգոր վարդապետ՝ յաւեա մնայարգ:
Առ ծախսոյ վիճիմ՝ յիւր վիզ չըլծայո արկ,
Զոր բարձին անտի՝ ազգոյ Բարերարք:
- 12 Այլ թողեալ զայս վեպ՝ այսպէս ընդ աղօս,
Պատմեցիք աստէն զայլ իմն համառօտ,
Որով պատմութիւն՝ թէն կարճառօն
Այլ ըստ պատշաճն է իբրտ կարօտ:
- 13 Եսանոսն յայնօրիկ անանք ի խռովայն,
Առանց բանաւոր ինչ պատճառաց,
Զբրկել ընտոյին՝ յաթառոյն փառաց,
'ՋՅՏՏՏՏ Պատրիարք՝ սիրեալն ի բազմաց:
- 14 Եւ անք ընդ նորա՝ զընել ընտայն,
Ըղպարոս Բիթիւր՝ յիժ աղմկային,
Որ լինէր յետոյ՝ ներհակ գրչեղին,
Զահկեցի Ղազար՝ կաթաղիկոսին:
- 15 Պատճառանք որոյ՝ յայս ինչ կայանայր
Թէ ի նշովել Եսան հեռանայր,
Ըղբարկեղծեկիս եւ Ղեւոնդ սուրբ հայր,
Ու հալածեալ զայն, որ 'ղէտա այնց երթայր:
- 16 Զայս ինչ նոյն Բիթիւր վաղ իսկ հրէշակեալ,
Մեղեալ էր յաղեղս անանցն առկայեղեալ,
Որով երկատէր՝ զարգ մեր ամբարեալ,
Ի միջի որոյ զաղմուկ յարուցեալ:
- 17 Սոյն վառթար խորհուրդ բընաւ շէր հաճոյ,
Իշխանաց Հայոց կատանդնապօղոյ,
Եւ ոչ անմիւր խոհական մարդոյ,
Այլ՝ մայն խուճուճ առկայ ժողովոյ:
- 18 Ընդ որս էին իսկ անանք ի յետնոց,
Այլ եւ այլ եկաց եւ կեարացեաց,
Որք շահեալ անգէն՝ զուժար գըրմաց,
Ըղբեղ թըւէին յայլս խուճայնոց:
- 19 Այս վառ խումբ Հայոց՝ անապարկաւ անգամ,
Խըմբիւր ի ծածուկ՝ յայնմի շատ անգամ,
'Ջ հնգունն գանգաւանհո գողեր զեռ չարամ,
Զայն որոյ սարեալ՝ ցողայնոց երամ:
- 20 Պախուցեալ ուրե՛ն՝ Եսաննէն բարուն,
Պատրիարքն Հայոց Հրապովմայ՝ Նորոյն,
Փախարտեալ զաղեր զանմն ի ներքնատուն
Ետրին Լուսնոյն՝ որ պերճն էր տեղոյն:
- 21 Գրեգոր Պատրիարքն Երուսաղէմի,
Որ յայնծամ՝ հիւանդ շընչէր ի մահնի,
Մըտեալ յոր տանի՝ ի պատարագի,
Մուճէր զիս ասէր անդ յեկեղեցի:
- 22 Ու բամբէ իրաւորք եւ ճայիւն ահեղ,
Եսանէր աղգին՝ գողն յոյժ մծ մեղ,
Ապերախութեանն անձանցն անըքեղ,
Եսանեալ առ Եսան՝ Պատրիարքն անմեղ:
- 23 Ապա սպառնացեալ՝ յայտ աղգին ասէր,
Ի փոխել զոցա Պատրիարքն ձեր,
Ընտրեցի այլ ոք եւս զահիս ի տերս
Զի չէ ինչ հաճոյ աղգ իրաւովաւեր:
- 24 Զայն լուեալ յուղաց՝ փոքր ինչ զըղնան
Ի շար խորհրդոց՝ զայն օր հեռանան,
Բայց իրեանց փրօխած անդրէն իսկ գառնան,
Գըրգըռեալ զամբոխն եւ եւս շարահան:
- 25 Ետոյ եւ Եսանոր՝ նախեան վարդապետ,
Եւանք յատան եւ առնէր զայնս մեա,
Կարիւ ի շարեաց, ոչ գոյ վառ՝ անպէտ,
Այլ այն իսկ լինէր բան անշահաւետ:
- 26 Արգ՝ յայտ է հրմոաց կատանդնապօղոյ
Թէ զմեզ են անգ՝ յոխորտ 'ւ ահարկու,
Կեարապիկ Հայք՝ թան զայլ Հայո աղգու.
Ապա՝ շահիկ զայնս հարկ էր եւ օգտանու:
- 27 Վասն այն՝ Սարգիս մեր՝ վարդապետ ճարար,
Զառապս կեարեանց՝ յիւր սննեակ էառ,
Զոր քաջ համամոմբ՝ հաճ հաւան արար,
Հաճել զհամլիրակս, թողուլ՝ զլար կամառ:
- 28 Կեարեանց ուրե՛ն՝ իշխանաց ժողով,
Կռէր անգ իւր լըռին եւ մեղմով,
Ետր համլիրակաց՝ զանմիւրս անըրդով,
Որք 'ւ էին ճարպիկ եւ քաջակորով:
- 29 Զորոս յորդորեալ՝ տայր նոցա խրոստ,
Երթալ գըտանեւ եղ առ մի ի դատ,
Զող զայն համլիրակս՝ որք էին հըրտա,
Նոյն հըրկիւրեան, զորմէ էր գանկատ:
- 30 Որոց՝ եւ ասն, իտեռնիք թարուն,
Սերտ եւ ամբ բանիւ յունկս ամենեցուն,
Ի խոմանց ժանտից՝ հեռի կալ համբուն,
Զատապով լինիլ՝ Եսան բարունայն:
- 31 Արգ՝ իշխանք մեր՝ տառնիք ունց յորդ,
Քաջ պատրիարքին չէն հակառակորդ,
Ապա չէ՛ ձեզ ճահ ընդ շարս գոյ հաղորդ,
'Ջ նոյն ձեզ պատմութիւն եւ մեր Առաքնորդ:
- 32 Գընացեալ նոցա՝ արարին զըղնոյն,
Որ յանմիւր ինքեանց՝ յիւրեանց ժողովոյն,
Անք էր տեսանել թէ զմարգ հեռի
Նըւաղիւր ոյժ, կար, իրաւովաց դատուն:
- 33 Ետոյ Սարգիս մեր՝ յայնց առ իւր կռեաց
Զաման ի հրմոաց եւ յերեւելեաց,
Որք չէին բընա կամակից՝ յուղաց,
Որոց զիւր խորհուրդ այսպէս պարզ յայտնեաց:

- 34 Պատրաստել իմ անէին ի կիւրակէն,
Հաճել միտս բազմոյ՝ յաստան քարոզել,
Նահաւորել զազմունին, որով ամբոյնի,
Այսօրսպէտեւ իմ քաւ եւ արդ մեր բարիւ:
- 35 Հարկ է ձեզ ապա՝ զաւ ի ժամանակն
Սուրբ Առաքելութեան, որ ի Ղարապետէն,
Եւ յընտիւր յայնմիկ ճիւղ եւ ցան ուրոյն,
Ի ընդամեն լըտիկ քարոզի ժաման:
- 36 Յոգալուն իմ անդէն ի վերայ ազգիս,
Յիշելով զարարս՝ զառաւ երախտիս,
Զանուեւ քաջութեան փորձ վարդապետիս,
Լաղջիկ անդ եւ զուք միաձայն ընդիտ:
- 37 Ապա գոռառիլք մեծ աղաղակաւ,
Ատելով ուր է Պատրիարք մեր լաւ,
Տառապանք նորս՝ մեզ վնշտ է եւ ցաւ,
Այստեղ արարմանց լախորժիմք բռնաւ:
- 38 Եկեսցէ ի յայտ՝ կայացե յաթոռ իւր,
Ո ըստան հոգւոյնց՝ զմեզ իւրաքանչիւր,
Պատրաստ եմք ահա՛, հրաշխեմք՝ զգիւծիւր
Եւ զիւր համախոհս՝ թե եւ իցեն բերս:
- 39 Արդ՝ այս ինչ այսպէս ճարտար արամադրեալ,
Յաջող կատարիւր ի պահ ժամագրեալ,
Կողմէն Բիւթիւրին յայնց յոյժ երկուցեալ,
Դառարիւր ընդմիջ ազգիս տաղանդեալ:
- 40 Յետ որոյ Յոհան Պատրիարք արգայ,
Դառնայր ի յարկ իւր՝ փառք եւ տիւր դահ,
Որ գոյնեալ սերտիւ՝ զորդիս իւր հաճոյ,
Ընդէք՝ զնոսին, որք էին զքժգոհս:
- 41 Բայց կընքեալ իմ զայս կարճ միջոքութիւն,
Դարձայց վերադառնալ առ իմ պատմութիւն,
Զի մի երկարեալ իցէ ձանձրութիւն
Ընթերցողաց զայս պարզ երգերգութիւն:

ՄԱՏԵՆԱԽՈՍԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻ ՄԵԼՔ

Այս խորագիրը կը կրէ փոքրիկ գրութիւն մը, շքեղ տպագրութեամբ, բազմաթիւ մանր բայց ընդհանրապէս յաջող պատկերներով զարդարուած (թիւով 52), որ փր. Դելիւի անունը կը կրէ: Երգեն այս անունը կը բաւեր գուշակելով թէ ինչ մտքն է՝ «Հախկին գրախտի աշխարհքը» — բնականապէս բարեխափեալ զրաբերուն կ'ուզէ անհարկել: Գրուածքը նախնապէս բանաստեղծութիւն մըն է, զոր խօսքն է Հելլենիկը 1903

Ապրիլ 17ին ի Բերլին՝ ներկայութեամբ Նոյն իսկ Գերմ. կայսեր — յետոյ լոյս տեսած առանձինն՝ հազարաւոր օրինակներով՝ պէսպէս վերատպութեամբ: Բարեբախտաբար ներկայս Դելիւի այն բանաստեղծութեանց կարգէն չէ, որոնք վերջերս (շտափելով Ս. Կորց եւ Բարեւոյնի յարարութեանց խնդիրները) այնչափ յուզմանց եւ վիճմանց առիթ եղան, խնդիրները՝ զորոնք հոս աւերորդ է նկատել: Այս անգամ նիւթը տեղեկագրութիւն մըն է Հելլենիկին ուսման օրութեան, զոր կատարած է՝ կտրելով բոլոր Միջագետքն՝ դէպ ի Բաբելոն եւ չորսպայք. եւ այն՝ աթիւն այն պեղմանց, զոր կը կատարէր Գերմ. Արեւելաց-Բնիկներ թիւնն այն տեղ: Ասոր համար գրքիս նիւթն է պատկերաց ալ մէկ մեծ մտքը կը կազմեն պեղմունքն եւ անոնց տուած արգիւնները:

Դելիւ ուղեւորութիւնը կատարած է 1902 տարւոյն: Ապրիլ 6ին Ալեքսանդրեակ ոտք դնելով, յետոյ Հալէպ-Ուսհա-Տիգրանա-կերտ-Մուսուլ-Բաղդադա ճամբով՝ Բաբելոն հասած Մայիս 6ին: Նոյն տարւոյ Օգոստոսին սկսած է յետադարձը: Բանաստեղծեանս նիւթն ինքնին յայտնի է ակէ. — ուղեգրութիւն՝ յաճախ ճշգրիտ դիտողութեամբ ներկայ հանգամանաց ժողովրդաց նկարագրին եւ նմանաց, պեղմունքն եւ գիտնական խորհրդածութիւնը, եւ ի վերջոյ՝ ի թէ կարելի է ըսել՝ գուշակութիւն ապագային այս ամէն կողմանց, որ՝ երբեքն «գրախտ» էին, իսկ այժմ՝ կամ յաճախ հակառակն են կամ աշուպիս հանգամանաց մէջ որ դրամանման ըլլալէն շատ հնուի են: Եւ պէտք է ըսել՝ շատ զարակտ ինքզինքն նկարագրել գիտէ Դելիւն, յաճախ խորին հնութիւնը ներկային համեմատելով: Հետաքրքրական են՝ օրինակի համար՝ Քրդաց եւ քրդաբնակ կողմերու նուիրեալ էջերը (հմմտ. էջ 17 են): Ուր գերմանացի Հելլենիկս անգամ պէտք եղած դիտողութիւնքն ամենայն անաշուտութեամբ ըսած է: Գեղեցիկ նկարագրուած են՝ Տիգրանական էն վար եղած ճամբան, Տիգրիսի՝ «Նաւարկութիւնը», բնականապէս տարւալին՝ «Բելէքոյով» ինչպէս զարբեր յառաջ, Թուրք-Եգիպտոսի լեռանց մէջ եւ այլուր գտնուած ձեպանցոյցներ, քրդական քարանձաւները, յատկապէս Զեղընի-Տ-

Im Lande des einstigen Paradieses. Ein Vortrag von Friedrich Delitzsch, mit 52 Bildern, Karten und Plänen. Stuttgart 1903. 80, pp. 38. Թէք ձեռք եղած օրինակը կը կրէ հրատարակեալ օրինակներու թիւ: «1865 18 հազար, ըսել է. գործն արդէն ժողովրդական ընդունելութիւն գտած է այժմ՝ անուշտ ամբողջ